

Gamlebyen hvor nesten alt er nytt

Etter at Dresden ble bombet i slutfasen av 2. verdenskrig, blir den sentrale gamlebyen bygget opp igjen - nesten slik den var.

Av ifi.no

Den omfattende gjenoppbyggingen av Altstadt i Dresden er Tysklands største rekonstruksjonsprosjekt.

Byens historie som senter i Europa for kultur, forskning og teknologi er lang: på 1700- og 1800-tallet var Dresden kanskje den aller viktigste byen i Sentral-Europa. Gjenoppbyggingen er kommet langt, men helt ferdig er den ikke.

Rekonstruksjonene av de sønderbombede kvartaler skal langt på vei være riktige slik det en gang var. Selve innerbyen rundt det store torget Neumarkt er delt inn i åtte kvartaler, som hver og ett er et separat prosjekt. Flertallet av de gamle bygningene blir gjenoppbygget som de originale, eller med minst én fasade lik det originale.

Det har selvsagt vært en lang prosess med endeløse diskusjoner, men hovedtanken er at prosjektene skal følge Dresdens historie.

De beste håndverkere

Selve symbolet på gjenoppbyggingen av Neumarkt er den dominerende Frauenkirche.

Kirkeprosjektet ble ikke bare et tysk anliggende: det ble opprettet fond over hele verden, ikke minst med donatorer fra Storbritannia og USA.

Det var tid for godtgjøring, med støttespillere som David Rockefeller og Henry A. Kissinger i organisasjonen Friends of Dresden. Dronning Elisabeth stilte seg i spissen for britiske Dresden Trust.

I ruinhaugen av Frauenkirche ble det funnet mørke, originale blokker – hele kirken i sandstein hadde siden 1700-tallet fått et sort preg. Ved gjenoppbyggingen har den nye kirken fått innslag av 3.500 originale, sorte steiner. Tysklands beste håndverkere har deltatt i gjenoppbyggingen – ikke minst i det storslåtte kirkeinteriøret. Det er nesten 100 meter opp til kuppelen med en diameter på 25 meter. Den gjenreiste Frauenkirche ble innviet i 2005 og besøkes nå hvert år av to millioner turister. De kan ta heisen nesten til toppen og fra panorama-plattformen se byen bre seg ut langs elvelandskapet ved Elben.

Tyskland et foregangsland

– Det er helt fantastisk å skape en bymessig likhet slik det var før. Det at de bestreber seg på å beholde det gamle er herlig, sier malermester Terje Kaasa i Kaasa AS.

Han er tredje generasjon malermester i Oslo med solid erfaring når det gjelder gamle bygninger, og studerer bildene av dagens Dresden.

– Se på fargesettingen – det er kjempefint! Noen av disse fargene finner vi i Norge også. Se innslagene av rosa for eksempel – vi tror kanskje Slottet i Oslo opprinnelig var rosa og endte opp med å bli gult. Den grønne, den svake olivenfargen, ble også mye brukt i Norge. Det er flott med mørke, klassiske vindusrammer – de hvite kom først senere. Originale vindusrammer skaper det riktige uttrykk. Og her har vi toetasjers loft – det ser man i mange gamle, europeiske storbyer.

Tyskland har lenge vært foregangsland innenfor blant annet malerfaget. Tidligere reiste norske håndverkere til Tyskland for å lære.

– Tyskland har en lang tradisjon med gamle, ærverdige bygg. Dessuten var de tidlig ute, og er fortsatt i stor grad utviklere og leverandører av produkter. De har alltid vært selvforsynte – både med materialer og maskiner/verktøy. Vi har arbeidet med tyske leverandører til bygg og fasader siden 1980-tallet, forteller Terje Kaasa.

Restaurering i Oslo

Ingen prosjekter her til lands ligner selvsagt på det Dresden har gjennomgått, men tanken om restaurering og bevaring har for lengst slått rot også her.

– I Oslo i dag bestreber man seg på å tilbakeføre utseendet til det originale, slik at bygg fremstår helhetlige. Vinduer er viktige også her – det er på en måte øynene til fasaden.

På offentlige og større bygg blir det gjort et betydelig forarbeid av byggherre og konsulenter i samarbeid med Byantikvaren og Riksantikvaren.

Det legges i store trekk føringer for hvordan det skal bli.

– Så har vi vår kompetanse på utførelse og detaljer som kan bidra med å løfte resultatet ytterligere.

Med vår tradisjon vet vi hva som skal til for å få en ferdig restaurert fasade. Vi samarbeider med andre aktører som skal til for å få det rette uttrykket.

Et prosjekt kan bestå av fasaderehabilitering, vindusrestaurering, beslagarbeider, takarbeid, dekorasjoner, elektro og belysning. Det er mange ting som hører sammen. I mange tilfeller er det jo også private aktører i byggmarkedet.

– Det er en lignende vurdering som må gjøres også her. Jeg anbefaler jo å sette fasaden tilbake til det originale, fordi fasadene da var på det fineste.

Det var slik arkitektene ville det skulle være. Tar du vare på bygget og gjør det riktig, så beholder du det nærmest til evig tid. Med feil behandling kan det fort gå nedover med et bygg. Gode tekniske løsninger er absolutt nødvendige.

Nybygg eller gammelt

Mange aktører i markedet ønsker selvsagt å bygge nytt. Det betyr i tilfelle å rive det gamle. Eller de ønsker å gå for en delt løsning.

– I Oslo har vi i dag noen store eksempler på hvordan de ønsker både å beholde og bygge nytt. Det blir spennende å se på Vestbanen med den gamle, staselige stasjonsbygningen og eventuelt en ny museumsbygning. I Norge har vi mange eksempler på gamle, flotte bygg som er revet, hvor det er oppført nybygg. I en hel del tilfeller tror jeg ikke det hadde skjedd i dag. I en del tilfeller synes jeg det er bra også å restaurere deler av et prosjekt kombinert med nybygg. Det er bedre enn å rive hele fortiden.

Det hender at det oppføres et nytt bygg inne mellom eldre bebyggelse i gatebildet.

– Ingen saker er like. Prosjektet blir behandlet av Byantikvaren og Riksantikvaren sammen med plan- og byggeetaten i kommunen. Naboer har også høringsrett. Det er faktisk mange spørsmål som skal besvares og avgjøres, avslutter Terje Kaasa.

800 turbulente år

Dresden kan se tilbake på 800 år som Sachsens hovedstad. Dagens Neumarkt kom innenfor bymuren i 1530 – den nye byggeskikken som gjaldt i datidens Europa var barokk.

Dresdens første dramatiske hendelse var syvårskrigen (1756-63) mot naboen Preussen og som påførte byen store skader.

Gjenoppbyggelsen av gamlebyen skjedde i nybarokk- og rokokko -stil. Etter den tyske riksgrunnleggelsen i 1871, gjennomgikk det velstående Dresden omfattende utbygginger.

Den siste kongen av Sachsen avgikk i 1918, og Sachsen ble en fristat fram til 1933, da alle tyske stater ble fratatt sin status av nazist-regjeringen.

Dresden har et julemarked som går tilbake til 1400-tallet. Tradisjonen består – med gjenoppbyggingen er markedet blitt et av de viktigste turistmålene i Tyskland.

Natten med ildstormene

Natten mellom 13. og 14. februar 1945, mindre enn to måneder før 2. verdenskrig var over, slapp 2.500 britiske og amerikanske bombefly i løpet av to nattlige raid 650.000 sprengbomber og 200.000 brannbomber over Dresden. Ytterligere to angrep ble gjennomført noen dager senere. Det ødela 80 prosent av byen og mer eller mindre utslettet et område på 15 kvadratkilometer.

Etter 1945 ble Dresden en del av det Sovjet-okkuperte Øst-Tyskland og senere DDR. Noe av innerbyen ble bygget opp igjen i en sosialist-realistisk stil, men store deler av Neumarkt ble liggende der som et ingenmannsland. Etter Berlin-murens fall i 1989, oppløsningen av DDR og gjenforeningen av Tyskland, ble det bestemt at gamlebyen skulle rekonstrueres slik den var før krigen. Store pengestrømmer skulle sørge for at Dresden igjen ble en viktig del av Tyskland.